

Executive summary: Foranalyse vedr. indsatser ift. unge hjemløse

På vegne af Realdania, Bikubenfonden, Helsefonden og Københavns Kommune har SPUK i perioden oktober 2014 til februar 2015 gennemført en *Foranalyse vedr. Indsatser ift. unge med hjemløseproblematikker*.

Foranalysen har til formål at analysere og afdække muligheder og behov for en større fælles indsats på området for hjemløshed blandt unge.

De sidste års hjemløsetællinger har nemlig vist, at hjemløshed blandt unge er et stigende problem i Danmark. Antallet af unge, ramt af hjemløshed, blev i uge 6, 2013 opgjort til 1.138 personer. I uge 6 i 2009 var antallet 633 unge. Hjemløshed blandt unge er oftest et komplekst problem, der ikke har én simpel løsning eller kan løses af én instans alene. Når den stigende hjemløshed blandt unge skal begrænses, forebygges og helst helt undgås, er det derfor nødvendigt, at flere sektorer og organisationer (offentlige, private og NGO'ere) systematisk samarbejder om fælles indsatser ud fra klart definerede mål og med kontinuerlig opfølgning.

Foranalysen er udarbejdet med udgangspunkt i følgende definition af målgruppen:

Unge i alderen 16-24 år, der:

- pt. er *ramt af hjemløshed*, dvs. unge, der aktuelt bor på gaden, på herberg eller midlertidigt hos venner og bekendte (sofasurfer), jf. definition i *Hjemløshed i Danmark, 2013*, udarbejdet af SFI,
- er i *alvorlig risiko* for at komme ud i hjemløshed qua deres aktuelle boligsituation, dvs. *unge i overgang* fra institutionaliserede boligformer / anbringelser uden for hjemmet,
- er *meget udsatte* pga. alvorlige familieproblemer, rusmiddelforbrug, kriminalitet, psykiske lidelser, ensomhed eller andre alvorlige risikofaktorer

Foranalysen er baseret på flere dele:

1. **Indsamling og analyse af eksisterende viden omkring hjemløshed blandt unge** i Danmark samt internationale erfaringer, herunder afdække behov for yderligere viden, se resultat af research i *Review vedr. indsatser ift. unge med hjemløse problematikker*, dec. 2014
2. **Interessentanalyse** gennem afholdelse af møder med **Ungepanel, Forskerpanel og Ekspertpanel**, nov. 2014, mhp. at erfaringsudveksle og få de første bud på, hvad der skal til for at forebygge og afhjælpe hjemløshed, herunder også at få input til udvælgelse af deltagere til Heldagsworkshop,
3. Afholdelse af **Heldagsworkshop** d. 20. jan. 2015, mhp. at få afdækket de vigtigste og mest presserende behov og indsatser for unge i risiko for eller ramt af hjemløshed. På Heldagsworkshoppen deltog 12 unge, der alle har oplevet hjemløshed på nært hold, ca. 40 repræsentanter for sociale ungeindsatser, kriminalforsorg, UU- og job-centre, frivillige organisationer og foreninger, kommunale myndigheder, ministerier, styrelser, boligselskaber, forskning og erhvervsliv samt 12 repræsentanter fra fondene.

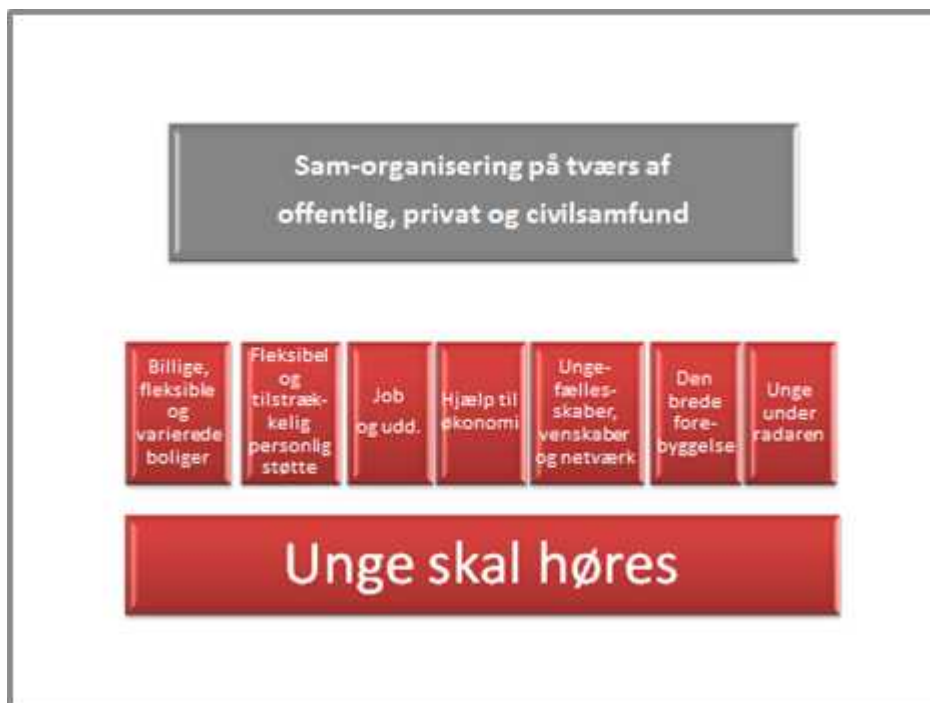
På baggrund af forløbet peger SPUK på 7 spor for en indsats og en enkelt overordnet præmis:

Et gennemgående udsagn i både forskning, blandt fagpersoner og ikke mindst hos de unge, der har bidraget til denne foranalyse, er, at unge med hjemløseproblematikker, skal inddrages, høres, ses og forstås. Dét pejlemærke ligger som en grundbjælke for alle øvrige pejlemærker: Hvis vi skal den stigende hjemløshed blandt unge til livs, skal de unge høres og være en del af løsningen.

Dertil kommer følgende pejlemærker, som ikke bør tænkes isoleret, men indgå i sammenhæng med hinanden:

1. **Billige, fleksible og varierede boliger**
2. **Fleksibel og tilstrækkelig personlig støtte**
3. **Job og uddannelse**
4. **Hjælp til økonomi**
5. **Ungefællesskaber, venskaber og netværk**
6. **Den brede forebyggelse**
7. **Unge under radaren**

De overordnede pejlemærker er samlet i nedenstående model:

Manglen på billige, fleksible og varierede boliger er klart blevet udpeget, som én af de alvorligste udfordringer, men der har samtidig været udbredt enighed om, at hjemløshed blandt unge er et så komplekst problem, der kræver, at der også bliver fokuseret på andre områder – og gerne samtidig.

Præmis: Unge skal høres

Forskningen og forskerne efterlyser det, eksperter og fagpersoner anbefaler det, og de unge beder om det: De unge, der er ramt af eller i fare for at blive ramt af hjemløshed, skal inddrages, høres, ses og forstås, hvis vi skal den stigende hjemløshed blandt unge til livs.

Review vedr. Indsatser i forhold til unge med hjemløseproblematikker, 2014 dokumenterer, at de unges perspektiv efterlyses på tværs af forskningen, og at flere forskere ligefrem peger på de unges reelle inddragelse og indflydelse som uomgængelig, hvis det skal lykkes at få unge ud af hjemløshed:

- De unge skal lyttes til og involveres på alle niveauer: I tilrettelæggelsen af indsatser, i indretning og organisering af boformer, i mødet mellem unge og medarbejdere, i undersøgelser og forskning (Nieminen et.al, 2006; Deth et.al, 2009; Duckett et.al, 2009; Phil Robinson, 2008; Alasdair Stewart, 2013)
- De unge skal have indflydelse på egen situation. Stabile boligforhold er ikke nødvendigvis den højeste prioritet for unge. At bevæge sig i retning af større selvstændighed og uafhængighed er mindst lige så vigtigt. (Alasdair Stewart, 2013)
- De unge skal ses som de mange facetterede mennesker, de er, og ikke bare som sårbare unge. Det er vigtigt ikke bare at se hjemløshed som et udtryk for ekstrem sårbarhed og tung belastning hos den enkelte ung. Langt de fleste unge, ramt af hjemløshed, er også almindelige unge, som er fanget i en ualmindeligt belastende situation. Det er mere den position, de indtager, der gør dem sårbare, end det er noget, der karakteriserer den enkelte. Det er derfor essentielt at se og tage udgangspunkt i de unges ressourcer og stærke sider. (Phil Robinson, 2008)

Flere af fagpersonerne i Ekspertpanelet og på Heldagsworkshoppen fremhævede desuden,

- at det er vigtigt ikke at fastlåse de unge i én gruppe (gruppen af unge hjemløse), men at se og høre de enkelte unges individuelle behov,
- at være opmærksom på den kendsgerning, at en del unge har fået nok af voksenstyrede indsatser, når de fylder 18 år, og nu vil have indflydelse på deres eget liv,
- at en del unge stadig gerne vil have hjælp fra voksne, blot på nogle andre betingelser, end da de var yngre,
- at der altid skal unge med på råd, når det handler om indsatser til unge, både på individuelt plan (indflydelse på egen sag) og på gruppeniveau (deltagelse i diverse ekspertpaneler og workshops).

De 12 unge, der var samlet på Heldagsworkshoppen, tog forskerne og fagpersoner på ordet og kom med 4 konkrete idéer til, hvordan unge kan høres bedre fremadrettet:

- Der skal være ungerepræsentanter i alle ekspertpaneler m.m., der omhandler unge og hjemløshed
- Der skal nedsættes ungeråd, både på kommunalt og nationalt plan. Ungerådene skal fungere som rådgivere for hhv. kommunalbestyrelser og Folketing og skal høres i alle politiske beslutninger, der vedrører unge, og i dette tilfælde særligt beslutninger vedr. unge og hjemløshed.
- Der skal etableres et Ungehus i alle kommuner, hvor alle unge, ikke kun unge ramt af eller i fare for at blive ramt af hjemløshed, skal kunne gå ind og få rådgivning og støtte til alt fra at finde en tandlæge, over hvordan man kan forstå skat og selvangivelse til alvorlige økonomiske, sociale, psykiske problemer – eller blive henvist til, hvor man kan få den hjælp, man har behov for. Og evt. hjælp til at komme derhen (følgeskab). Ungehusene skal fungere som én indgang til hjælp, uanset hvem man er, og hvor man bor.
- De voksne fagpersoner og beslutningstagere skal lære at bruge sociale medier som fx Twitter, Facebook m.m. til at komme i direkte dialog med de unge.

1. Billige, fleksible og varierede boliger

Billige, fleksible og varierede boliger er nok det enkelte fokusområde, som har størst betydning i forhold til unges hjemløshed.

Der mangler billige boliger til unge. Det gælder i de fleste byer over hele landet, med enkelte undtagelser.

Når vi taler om unge under 18 år, der er ramt af hjemløshed, er det påpeget på Heldagsworkshoppen, at det er en overtrædelse af FN's børnekonvention kapitel 27, 3, der siger at: *'Deltagerstaterne skal i overensstemmelse med nationale forhold og inden for deres evner og økonomiske muligheder træffe passende forholdsregler for at bistå forældre og andre med ansvar for barnet med at gennemføre denne ret og skal i tilfælde af behov derfor yde materiel bistand og udarbejde støtteprogrammer, især med hensyn til ernæring, beklædning og bolig. (FN's børnekonvention)*

Housing First strategien vurderes af alle involverede som helt afgørende for at få en tryk base for de unge. Imidlertid er der store udfordringer i at gennemføre modellen konsekvent, fordi der ikke er tilstrækkeligt med boliger, som de unge har råd til at bo i.

- Der er behov for flere *billige boliger* med husleje på max 2.500 - 3.000 kr., fordi især unge under 25 år på kontanthjælp ikke har råd til mere.
- Der er behov for *fleksible boliger*, fordi de enkelte unge har forskellige behov - og behovene kan skifte over tid: Mange unge vil gerne bo for sig selv i en lille et-værelses lejlighed. Andre vil gerne bo med 1, 2 eller flere andre i en form for bofællesskab.
- Der er behov for *varierede boliger*, fordi nogle unge har behov for at bo inkluderet i boligområder med en blandet befolkningssammensætning: beboere med forskellig alder, familiestørrelse, social og kulturel baggrund. Andre unge har behov for at bo i mindre boligområder, 'landsbyer', hvor der er plads til det 'skæve', og hvor de kan rummes, også i perioder med meget larm, ustabilitet osv.

Nogle unge har behov for at bo for sig selv i en lejlighed i en 'almindelig' opgang i et almennyttigt byggeri. Andre unge har behov for at bo i et opgangsfællesskab i en almennyttig bebyggelse, eventuelt med sociale viceværter eller professionelle kontaktpersoner tilknyttet.

Der skal bygges og etableres mange flere ungdomsboliger. Ungdomsboligerne skal være meget forskellige. Der skal etableres ungdomsboliger som en del af større bebyggelser, og der skal etableres ungdomsboliger, som kan rumme de 'skæve' unge. Der skal endvidere etableres både individuelle ungdomsboliger og kollektive boformer ned til to unge, der bor sammen.

2. Fleksibel og tilstrækkelig personlig støtte

Housing First har den personlige støtte som en afgørende bestanddel, der skal sikre, at den unge, når boligen er på plads, får hjælp til at beholde boligen og klare sit personlige liv og alle de dagligdags gøremål, som er forudsætningen for at kunne bo selv.

Det er vigtigt, at den personlige støtte er:

- *Fleksibel*, det vil sige er til rådighed på baggrund af den enkelte unges behov og ikke en bestemt 'kontortid'
- *Tilstrækkelig*, det vil både sige tilstrækkelig *intensiv*, så den modsvarer den unges støttebehov nu og her og tilstrækkelig *langvarig*, så den modsvarer støttebehovet over tid. Samtidig vil graden af intensitet forandre sig undervejs, fordi den unge og hans/hendes behov også skifter. Der vil være perioder, hvor der bliver 'skruet op' eller 'skruet ned' afhængigt af den unges behov.

Både de unge og fagpersoner, der kender de unge godt, beskriver, at der er brug for en professionel støtte, hvor den voksne kan møde, rumme og håndtere den unge på en ordentlig og udviklende måde, uanset hvor store den unges udfordringer er lige nu.

Samtidig går det igen i de unges beskrivelser, at støttepersonen skal kunne yde en 'menneskelig' og 'ikke institutionaliseret' omsorg. Det må 'ikke bare være et lønarbejde'. (Se mere om krav til personlig støtteperson i Kontaktperson - Social og Personlig Håndbog, af Klaus Goldschmidt Henriksen m.fl. SPUK 2011 og Det gode efterværn, af Marie Brøgger Andersen, Klaus Goldschmidt Henriksen & Marlene Na-yung Horst, Socialstyrelsen 2012)

Den samme støtteperson kan godt være både professionel og personlig/menneskelig. Det er netop en del af den socialpædagogiske professionalisme at kunne være personlig.

De unge efterspørger også personlig støtte i forskellige former.

I vores paneler og på Heldagsworkshoppen blev der peget på følgende former for personlig støtte:

- *Ungementorer*, det vil sige unge, som selv har været ramt af fx hjemløshed, været anbragt osv.,
- *Frivillige mentorer*, det vil sige unge og voksne, som godt vil hjælpe den unge med forskellige praktiske ting eller en personlig kontakt,
- *Sociale viceværter*, det vil sige unge eller voksne, som er ansat – eventuelt mod en billigere husleje – til at hjælpe udsatte unge i en opgang eller en bebyggelse,
- *CTI (Critical Time Intervention)*, det vil sige en intensiv og tidsbegrænset indsats på 9 måneder fra en eller flere professionelle voksne,
- *ICM (Individuel Case Management)*, det vil sige en langvarig støtte fra en eller flere professionelle voksne,
- *Efterværn*, det vil sige forskellige former for støtte til tidligere anbragte fra det 18. - 23. år.

3. Job og uddannelse

Unge i risiko for eller ramt af hjemløshed har ofte behovet for et job som det næstvigtigste basale behov efter behovet for en permanent bolig. Ifølge de unge skal boligen, som base for livet, komme først, for at de unge får energi til at stå op og gå på arbejde.

Gennem en tilknytning til en virksomhed, der stiller overskuelige og realistiske krav til de unge, får de unge et ansvar tilbage, som også kan smitte af på deres evne til i øvrigt at kunne håndtere deres hverdagsliv.

På Heldagsworkshoppen pegede flere på, at det i forhold til gruppen af meget sårbare og udsatte unge er vigtigt at være realistiske: Der er en gruppe unge, som bedst vil få et meningsfuldt liv via at arbejde som ufaglærte uanset det store samfundsmæssige fokus på uddannelse. Målet er i dag, at 95 % af en ungdomsårgang (50 % af de udsatte unge) skal gennemføre en ungdomsuddannelse.

Og selv for de unge, som senere skal videre i uddannelsessystemet, kan det være nødvendigt at styrke deres identitet, modenhed, selvtillid og robusthed gennem først at have et job på en virksomhed, frem for at presse dem gennem et langt, og for de unge, uoverskueligt uddannelsesforløb, som de måske ikke magter, og som vil give dem endnu et nederlag.

Et job danner netværk og kan hjælpe de unge til at blive en del af et større fællesskab.

Det er imidlertid en udfordring at skaffe ufaglærte jobs.

Derfor var der på Heldagsworkshoppen en række forslag til indsatser for at styrke de unges identitet via forskellige former for arbejde. Ud over de regulære jobs, som fremkommer gennem et samarbejde med virksomheder, er der behov for at fokusere på andre jobs eller joblignende funktioner, der både kan rumme de unge, og som kan hjælpe dem på vej mod at kunne bestride et almindeligt job.

Fire former har været fremme i vores forundersøgelse:

- Samarbejde med virksomheder om at skaffe ufaglærte jobs til unge udsatte.
- Etablere skæve jobs i samarbejde med socialøkonomiske virksomheder.
- Etablere partnerskaber mellem virksomheder og produktionsskoler.
- Se på regler om frivilligt arbejde og offentlige ydelser.

4. Hjælp til økonomi

De unges økonomiske situation er på Heldagsworkshoppen blevet fremhævet som en væsentlig faktor, når udsatte unge ikke kan bo i de lejligheder, der er til rådighed eller undlader at betale husleje.

Unge, der kommer fra fattige familier, er mere udsatte, bl.a. fordi de ikke kan få økonomisk støtte eller lån hjemmefra, når de er trængte.

Der er mange tal og bestemmelser, men deltagere på Heldagsworkshoppen peger på, at det vigtige er at se på den enkeltes betalingsevne og rådighedsbeløb.

Der er i løbet af forundersøgelsen peget på tre områder, som bør vies opmærksomhed:

- Størrelsen af kontanthjælpen til unge under 25 år og mulighederne for at opnå støtte efter Boligstøttelovens § 81 B,
- Strukturelle forhold omkring Lov om aktiv beskæftigelse og Serviceloven,
- De unges evne til at forstå – og færdigheder til at kunne håndtere – deres personlige økonomi.

5. Ungefællesskaber, venskaber og netværk

Både de unge selv, fagpersoner og forskere understreger, at hjemløshed har store omkostninger og meget hurtigt kan betyde en yderligere deroute for den enkelte, fx i form af et større misbrug, semiprostitution/ prostitution, kriminalitet m.m. Dels fordi det i sig selv er fysisk og psykisk belastende ikke at vide, hvor og hvornår der er mulighed for at få en seng at sove i eller mad at spise. Og dels fordi hjemløshed også ofte er forbundet med skam og tabu.

De fleste af de unge, der har bidraget til denne foranalyse fortæller således, at der gik et godt stykke tid, før de brugte ordet "hjemløs" om sig selv, fordi en hjemløs for dem var en ældre, alkoholiseret mand med hund og snot ud af næsen. Og sådan så de bestemt ikke sig selv. Unge, ramt af hjemløshed, adskiller sig således fra ældre hjemløse ved først og fremmest at være unge. Ungdommen er i forvejen kendetegnet ved at man er på vej, fx fra sit barndomshjem til sit eget hjem, fra skole til (ungdoms)uddannelse, job og selvforsørgelse, og fra en identitet som barn til en identitet som selvstændig voksen. En af forskerne, hvis arbejde blev gennemgået i Reviewet, Phil Robinson, beskriver unge, ramt af hjemløshed, således: *"Young homeless people are ordinary young people trapped in an extraordinary situation."* (Phil Robinson, 2008)

Der er enighed om, at hjemløshed indebærer et tab af selvværd, identitet og netværk. Der er brug for, at de unge, både mens de er ramt af hjemløshed og efterfølgende, støttes i få (gen)etableret netværk og venskaber, sådan at de unge ikke efterlades alene i ensomhed og stigmatisering.

Mens de unge er ramt af hjemløshed, er det vigtigt:

- at støtte de unge i at bevare eller genetablere kontakt med deres oprindelige netværk, herunder naturligvis først og fremmest familien, men også venner og bekendte fra tiden før, den unge blev ramt af hjemløshed. Det kan fx ske ved at den unges hjælpes med aktiv konfliktmægling ift. familien (mediation), og/eller ved at understøtte den unges kontakt med familie og venner gennem (økonomisk) bistand til transport, hvis de bor længere væk end et budget som hjemløs kan rumme. (Phil Robinson, 2008).
- at hjælpe de unge til at få diskuteret deres situation med andre unge, der er ramt af hjemløshed, sådan at de kan blive opmærksomme på, at hjemløshed skyldes fælles vilkår, som ikke har så meget med den enkelte at gøre. Derved kan stigmatiseringen "jeg er hjemløs, fordi der er noget galt med mig, fx fordi jeg tidligere var anbragt" imødegås. Der findes allerede flere ungefællesskaber, der netop arbejder med denne del, fx SAND's UngeCrew og netværker for tidligere anbragte, som fx Baglandet og De 4 Årstider.
- at samle unge om fælles aktiviteter og interesser (fælles tredje) fremfor kun omkring den fælles hjemløshed. Her pegede ungegruppen på Heldagsworkshoppen på, at et Kommunalt Ungehus for alle unge, netop kunne være et sted, hvor det var muligt at møde andre unge og indgå i nye fællesskaber, fx en fælles interesse for musik, som ikke nødvendigvis havde noget med hjemløshed at gøre.
- At inddrage/fremme samarbejdet med traditionelle frivillige foreninger, som møder de unge i øjenhøjde, fx spejdere, idrætsforeninger.
- At bruge fx frivillige foreninger som Ungdommens Røde Kors, fx til at understøtte normalfællesskaber. Frivillige unge kan på den måde bidrage til fx at hjælpe unge, ramt af hjemløshed med at lave mad på det midlertidige botilbud eller til at arrangere filmaftener m.m. Det sker allerede hos fx RG60.

Når den unge er kommet ud af hjemløshed og har fået et sted at bo, er det vigtigt:

- At arbejde med den unges selvopfattelse og identitetsskifte i den psykosociale støtte. Jo længere tid den unge har været ramt af hjemløshed, jo længere tid tager det at opnå en følelse af at høre til i fællesskaber uden for hjemløsefællesskaberne. (Kidd et.al, 2013)
- At støtte den unge i at lære lokalområdet at kende og få nye sociale kontakter – og opfordre civilsamfundet/lokalmiljøet i at inddrage de unge, så de ikke bliver ladet alene og ensom tilbage i den nye lejlighed.

6. Den brede forebyggelse

Der er et stort behov for at sætte tidligt ind, sådan at hjemløshed blandt unge helt undgås eller gøres så kortvarig som mulig. Fagpersoner på Heldagsworkshop og i Forsker- og Ekspertpanelerne kom med mange og forskelligartede forslag til, hvordan den brede forebyggelse kunne gribes an. For at kunne imødegå eventuel hjemløshed blandt de unge, blev der bl.a. peget på, at der er behov for:

- Yderligere kortlægning af hvem de unge er, og hvad deres behov er, fx belyst gennem yderligere praksisorienteret og kvalitativ forskning, sådan at denne viden kan bruges direkte i indsatserne over for de unge,
- Yderligere kortlægning/undersøgelser af, hvad der egentlig gjorde, at de unge blev ramt af hjemløshed, herunder hvad kom før hjemløshed?
- Særlig opmærksomhed på de unge i hjemløsekortlægningen, der ikke umiddelbart kommer fra belastede familier/belastende forhold – hvordan havnede de i hjemløshed?
- Særlig opmærksomhed på hvad det gør ved belastede unge, at de er blevet pakket ind i hjælpetilbud fra en tidlig alder (institutionaliseret barndom/'kommunebarn'),
- Særlig opmærksomhed på ludomani blandt de unge, da det opleves som et stort (stigende?) problem blandt en del af de unge, der er ramt af eller i fare for at blive ramt af hjemløshed,
- Yderligere viden om særligt udsatte familier, herunder familier, der er i fare for at blive smidt ud af bolig,
- Større opmærksomhed på unge med anden etnisk baggrund, bl.a. på hvad der er årsagen til at disse unge er ramt af eller i fare for at blive ramt af hjemløshed: Er de unge særligt udsatte pga. familiens i forvejen særligt sårbare sociale/økonomiske situation? Er de unge særligt udsatte, fordi de også er marginaliseret ift. familien og/eller ift. særlige kulturelle og/eller religiøse forståelser, fx grundet deres seksuelle orientering (LGBT-unge)?
- Særlig opmærksomhed på anbragte unge, fx allerede fra de unge fylder 16 år, fordi man ved fra forskning, at en stor del af de unge, der bliver ramt af hjemløshed, tidligere har været anbragt,
- Særlig opmærksomhed på unge, der gennem det meste af deres liv har været vant til ustabilitet (fx grundet ustabile hjemlige forhold og flere anbringelser), og som derfor måske føler sig mere tryk ved ustabilitet i en eller anden form,
- Særlig fokus på tidlige opdelinger, skel, manglende sammenhængskraft og medfølgende stigmatisering samt stigende ulighed i samfundet, bl.a. på beskæftigelsesområdet,
- Øget fokus på hele familien, gerne meget tidligere end det sker i dag, fx ved at møde familien på hjemmebane i stedet for kun til møder i forvaltningen, og ved at samme sagsbehandlere følger familien over tid og på tværs af forskellige problemstillinger (og forvaltninger).

Sidst, men ikke mindst, pegede de unge fra ungepanelet og ungegruppen på Heldagsworkshoppen samt flere fagpersoner på, at der er behov for et nyt blik og/eller en større bevidsthed om det sprog, man bruger fx i mødet med de unge. Mange unge føler sig misforstået eller puttet i bås, når de møder de systemer, der skal hjælpe dem, og det er med til en yderligere stigmatisering/fastholdelse i en belastende situation som unge, der ikke kan selv. Der er brug for et nyt blik og en anden forståelse af sprogbrug i mødet med de unge.

Der er således mange bud på, hvor der kan sættes ind ift. den brede forebyggelse – og også rigtig mange bud på, hvad der er brug for mere viden om. Og det er jo netop dét, den brede forebyggelse handler om: Løbende at indsamle viden om både målgruppen, mulige årsager samt erfaringer fra og effekt af indsatser – og ikke mindst: Løbende at formidle denne viden og konkrete redskaber videre til dem, der arbejder som frontpersonale ift. de unge, sådan at frontpersonalet er klædt på til at håndtere begyndende problemer, inden de bliver alvorlige hjemløshedsproblematikker.

For at sikre den brede forebyggelse foreslås det derfor, at der, som et led i samorganiseringen af indsatserne ift. hjemløshed blandt unge, på tværs af offentlig, privat og civilsamfund, lægges en overordnet kommunikationsplan. Planen skal sikre formidling af relevant viden og erfaringer samt mulighed for dialog på tværs af indsatser og områder.

Socialstyrelsen har allerede en vigtig formidlingsfunktion på det sociale område, og vil formentlig løbende sikre, at både erfaringerne fra "Unge" hjemløse-projektet og øvrige erfaringer fra området bliver gjort tilgængelige på Socialstyrelsens hjemmeside.

Desuden har unge i og uden for ungeorganiseringer som fx SANDs UngeCrew, Baglandet m.fl. også allerede mange erfaringer, som det er vigtigt at formidle videre.

På baggrund af den store interesse for at deltage i Heldagsworkshoppen og på baggrund af tilbagemeldingerne fra deltagerne, anbefales det, at der som led i denne formidling på tværs af indsatser, fagpersoner, sektorer løbende afholdes lærende konferencer/arbejdsseminarer/temadage med fokus på dialog og erfaringsudveksling, fx i lighed med de årlige konferencer/temadage m.m., som Unges Misbrug under Socialstyrelsen har stået for i perioden 2009-2013 for at sætte fokus på og skabe bred dialog om unges brug af rusmidler.

For at fremme dialogen på tværs – og for at sikre at de unge er en ligeværdig del af konferencen – kunne den første konference/temadag arrangeres i tæt samarbejde med de unge.

7. Unge under radaren

Ikke alle unge ramt af hjemløshed er synlige for offentligheden. Både *Review vedr. Indsatser ift. unge med hjemløseproblematikker* og flere fagpersoner fra Ekspertpanel og på Heldagsworkshop peger på, at nogle (grupper af) unge muligvis befinder sig under radaren ift. de landsdækkende hjemløsetællinger eller andre kvalitative undersøgelser:

- *Unge med en vis grad af illegalitet*, fx uledsagede flygtningebørn og -unge, der måske ikke får opholdstilladelse og/eller bliver utålmodige. På Heldagsworkshoppen blev særligt nævnt uledsagede afrikanske unge med gadeorienteret adfærd, der bliver samlet i Røde Kors' afdeling i Gribskov, når de kommer til Danmark. Disse unge er vant til gaden – mange af dem har overlevet mange år som gadebørn i det nordlige Afrika og/eller i sydeuropæiske lande. Hvis de ikke opnår asyl, eller hvis deres asylsag trækker for lang tid ud, eller når de bliver 18

år, kan de blive tvunget til/tiltrukket af gaden, primært i København. Disse unge kan i kortere eller længere tid være hjemløse, eller bo sporadisk sammen i grupper i midlertidige lejligheder, og vil typisk ernære sig ved forskellige former for kriminalitet eller fx flaskesamling og andre midlertidige jobs/tjenester.

- *Unge med etnisk minoritetsbaggrund* er allerede overrepræsenterede i hjemløsetællingerne i København, på Frederiksberg og i Aarhus, men fagpersoner på Heldagsworkshoppen gjorde opmærksom på, at nogle unge med etnisk minoritetsbaggrund måske slet ikke er registreret i hjemløsetællingerne? Det handler om unge, der formelt bor hjemme hos forældrene, ofte helt til de bliver 30 (eller til de bliver gift), men uden at der reelt er plads til et ungdomsliv i lejligheden. I praksis sover disse unge derfor hos hinanden (sofasurfer) eller i kældre. Disse unge er ikke nødvendigvis registreret i det sociale system, og bliver derfor heller ikke nødvendigvis opfanget af hjemløsetællingerne blandt sagsbehandlere og sociale tilbud.
- En svensk undersøgelse gør opmærksom på *børn og unge (11-18 år gamle), der lever som hjemløse, men skjult for de svenske myndigheder*. Børnene og de unge har i reglen stadig adresse hos forældrene, men er enten stukket af eller smidt ud hjemmefra, pga. massive konflikter og problemer i hjemmet. Forældrene har ikke informeret myndighederne, og børnene/de unge henvender sig ikke selv til myndighederne, enten for at beskytte forældrene eller af angst for at blive sendt hjem igen. Iflg. de private hjælpeorganisationer, der har kontakt med disse børn og unge, bliver deres situation hurtigt mere belastet af rusmidler, prostitution og semi-prostitution. (*Nieminen et.al 2006*) Den danske nationale kortlægning af *Hjemløshed i Danmark, 2013*, angiver, at 3 % (svarende til 144) af de hjemløse borgere er børn og unge under 18 år. Hvad – og især hvem – der gemmer sig bag dette tal, og om der i Danmark findes en problemstilling svarende til den svenske i ovennævnte undersøgelse, vil en nærmere analyse formentlig give et mere uddybende svar på. (*Benjaminsen et.al, SFI, 2013*)

Flere forskere peger, iflg. *Review vedr. Indsatser ift. unge med hjemløseproblematikker*, på behov for yderligere forskning i hjemløshed blandt minoritetsgrupper og disses særlige behov for indsatser. En undersøgelse fra Storbritannien peger således på en vis overrepræsentation af LGBT-unge (lesbiske, homo- og biseksuelle samt transkønnede) (*Hodgson, 2014*), men tallene er usikre. Der er ikke foretaget lignende tællinger i Danmark. Der er heller ikke fundet undersøgelser, der ser på eventuelle sammenhænge på tværs af minoritetsgrupper, fx om der blandt de unge med anden etnisk baggrund, der er ramt af hjemløshed, er en overrepræsentation af LGBT-unge. For at styrke det forebyggende arbejde kunne der derfor evt. være behov for yderligere forskning til belysning af sammenhæng mellem hjemløshed og minoritetsbaggrund.